

Göteborgs Universitet
Samhällskunskap

*"I am surprised at how powerful the propaganda
machine of the so-called West is"*

– Vladimir Putin

Synen på Sovjet och Ryssland i svensk dagspress vid två 1900-talskonflikter

Examensarbete i samhällskunskap ht:08; 2008

Författare: Johan Björkman 850114-4912

Handledare: Jenny Wiik

Abstract

Titel: *"I am surprised at how powerful the propaganda machine of the so-called West is"*
– *Vladimir Putin* - Synen på Sovjet och Ryssland i svensk dagspress vid två 1900-talskonflikter

Författare: Johan Björkman

Kurs: Examnesarbete i samhällskunskap

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: ht 08

Handledare: Jenny Wiik

Bakgrund: Media anses inte längre vara allsmåttiga agendasättare för samhället, men man kan i media finna en del av opinionen. Vi lever i ett mediebrus och för att kunna göra sig hörda blir media tvungna att ta till olika knep, exempelvis förenkling och stereotyper. Samtidigt tyder viss forskning på att media kanske avspeglar vad våra makthavare säger och tycker. I en tid där Ryssland återigen trätt fram som en kraftigare initiativtagare på den utrikespolitiska scenen kan det vara nyttigt att se om våra gamla fördomar mot landet lever kvar.

Syfte: Vilka skillnader kan man se i medias bild av Ryssland vid en jämförelse av den Sovjetiska invasionen av Afghanistan 1979 och den ryska invasionen av Georgien 2008? Jag har också valt att sätta upp en hypotes som gör gällande att skillnaderna är obetydliga eller mycket små.

Metod: Metoden är en kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag. Genom att studera artiklar ur tidningen Dagens Nyheter ser jag vilka skillnader som finns i beskrivningen av Ryssland.

Resultat: Undersökningen visar att det trots allt finns skillnader i beskrivningen av Sovjet och Ryssland vilket går emot min hypotes. Dessa skillnader beror antagligen till största del på att media har utvecklats mellan konflikterna och inte så mycket på att den politiska bilden av Ryssland egentligen har förändrats.

Sökord: Ryssland, Georgien, Media

Innehållsförteckning

Problem	4
Syfte	4
Frågeställningar	4
Hypotes	4
Bakgrund (kort historik)	5
Metoddiskussion	7
Varför är jämförelsen av konflikterna bra?	8
Om DN	10
Tidigare forskning	10
Teori	12
Analys	17
Sammanfattning	21
Avslutande kommentarer	21
Litteraturförteckning	23

Problem

Ryssland är fortfarande en betydande makt i världen, inte minst för oss i Europa. Gas, fondplaceringar och nyrika ryska oligarker påverkar oss huruvida vi vill det eller ej. Att Ryssland har förändrats sedan den kommunistiska tiden är självklart. Men fortfarande sitter många ur den tidigare kommunistiska organisationen på maktpositioner i landet. I och med att Vladimir Putin fick den makt han har, har många bedömare ansett att mycket av den gamla Sovjetiska retoriken har återkommit. Men Ryssland är inte längre Sovjet. Ryssland saknar status både ekonomiskt, politiskt och militärt för att kunna räknas som den supermakt som Sovjet en gång var. Hur det än är med detta är det inte bara i Ryssland som gamla mönster och retorik tycks leva kvar. Även hos oss i väst sitter rysskräcken till viss del kvar. Det ska därför bli mycket spännande att försöka se om det hos media har skett någon förändring i hur man beskriver Ryssland. Skulle det visa sig att bilden inte förändrats alls sedan början av 80-talet kan man fråga sig vad det kan få för konsekvenser och vad det beror på.

Syfte

Syftet med uppsatsen blir alltså att se om det skett någon förändring i sättet att se på Ryssland sedan Sovjetunionens fall. Jag har för detta syfte valt att studera medias bevakning av den sovjetiska invasionen av Afghanistan sent 1979 och den ryska invasionen av Georgien sommaren 2008. Det finns likheter i konflikterna som gör att de passar bra att jämföra. Den tidning som skall studeras är Dagens Nyheter. Detta eftersom det är en rikstäckande tidning som når en stor läsarskara.

Frågeställning

För att kunna undersöka det uppsatta syftet kommer jag att ta hjälp av följande frågeställning: Vilka skillnader kan man se i medias bild av Ryssland vid en jämförelse av den Sovjetiska invasionen av Afghanistan 1979 och den ryska invasionen av Georgien 2008?

Hypotes

Min hypotes är att det inte kommer att vara någon större skillnad vad gäller beskrivningen och retoriken kring Ryssland jämfört med Sovjet, att samma argument upprepas både 1979 och 2008. Vad detta sedan beror på kan diskuteras och det kommer antagligen att bli svårt att annat än spekulera kring orsakerna.

Mycket av argumentationen och retoriken kring den Sovjetiska invasionen av Afghanistan bygger på den rådande världspolitiken med öst mot väst och den rådande

"skräcken" mot kommunismen. Så varför skulle vi finna samma retorik vid Rysslands invasion av Georgien? Sovjetunionen finns ju uppenbarligen inte längre och det kommunistiska spöket har gått upp i rök.

Ryssland är en gammal stormakt med ett långt förflutet av utsatthet för invasioner västerifrån. Landet har håller aldrig riktigt accepterats som en av de västliga även om man gjort sina försök. Se bara på hur vi här i Sverige ibland pratar om "arvfienden" i öst. När sedan hela det långa kalla kriget skapade en så tydlig gräns mellan öst och väst med NATO och Warszawapakten som ständiga fiender. Inte nog med detta, polariseringen var i det närmaste total. Ondsinta "Hollywood-ryssar", Esposito mot Kharlamov i hockey, ett ständigt vi och dom som pågick i nästan femtio år. Då är det kanske inte så konstigt att somligt av detta lever kvar i våra sinnen. USA:s medvetna politik med en ständig fiende för att kunna hålla samman och ena nationen har fungerat utmärkt även för oss andra i väst, likväl som det skapat en inte helt positiv syn på oss i väst hos många ryssar.

Samtidigt är Ryssland en viktig marknad för många företag här i väst och vi har blivit allt mer beroende av ryska resurser, som till exempel naturgas. I ett sådant klimat kan man fråga sig vem som egentligen tjänar på att vår syn på Ryssland kan förbli lika negativ som den var mot Sovjet under det kalla kriget? Kanske kan man hitta ekonomiska skäl för även detta? Det finns inom EU en aktiv politik av protektionism mot de egna företagen och staterna och detta kan betyda att man hellre behåller en negativ syn på Ryssland för att kunna skydda sin egen marknad. Eller också är det ett omvänt läge, att EU genom sin protektionism får Ryssland att bli mer negativt inställda gentemot EU och väst, för även USA använder sig ju på samma sätt av tullmurar och skattelättnader för att hjälpa och skydda den egna marknaden. Men detta blir inget annat än spekulationer.

Ännu en förklaring som talar för att hypotesen skulle stämma är på det sätt media fungerar. Vi lever i ett ständigt mediebrus och för att kunna fånga vår uppmärksamhet blir media tvungen att ta till olika typer av knep. Att använda sig av stereotyper, förenklingar och att måla världen i ett "vi mot dom", s.k. polarisering, är exempel på sådana knep (mer om detta senare). Man skulle kunna säga att det kan ta tid för media att förändra sin bild av olika företeelser.

Bakgrund (kort historik)

I april 1978 fick Afghanistan en ny regering efter en längre tids inbördes oroligheter. Det var det Marxist-leninistiska PDPA (People's Democratic Party of Afghanistan) som hade lyckats ta makten genom en snabb kupp. Om Sovjetunionen var inblandat i kuppen eller ej vet man

fortfarande inte men Sovjet var hur som helst snabba med att knyta starka band med den nya regimen. Oturligt nog för den redan hårt prövade Afghanska befolkningen var det inte slut på oroligheterna i landet. PDPA:s förankring hos befolkningen var nämligen tämligen svag och det dröjde inte länge innan stridigheter bröt ut runt om i landet. Rebeller och motståndsgupper som av olika anledningar inte stödde den kommunistiska regimen tog till vapen igen. Samtidigt var även PDPA splittrat och slets sönder av inbördes strider inom partiet. Redan tidigt vände man sig till grannen Sovjet och bad om militär hjälp mot rebellerna men Sovjet tvekade länge och nöjde sig med att skicka militära och civila rådgivare. Men i december 1979 valde man ändå att ingripa militärt. Detta av flera anledningar men kanske främst för att man var missnöjd med den sittande presidenten Amins sätt att styra landet.¹

Genom en snabb insats av specialtränade Spetznasförband mördades Amin den 27 december 1979 och ersattes av en av dennes motståndare inom partiet Babrak Kamal.² Samtidigt gick en hel Sovjetisk arme in från norr för att "stabilisera läget". Reaktionen från väst var kraftfull och hård. Kalla kriget som gått in i en avspänningsfas skärptes återigen. Läget i Afghansistan blev dock långt ifrån stabilt i och med den Sovjetiska trupp närvaron, som mest fanns över 130 000 soldater i landet. USA stödde aktivt rebellerna genom att via Pakistan skicka pengar och vapen. När Gorbatjov kom till makten 1985 inleddes en ny avspänning och 1989 drog sig de sista Sovjetiska soldaterna ut ur Afghansistan.³

Den väpnade konflikten mellan Georgien och Ryssland av augusti 2008 är fortfarande "nutidshistoria" och det är därför väldigt svårt att veta vad som egentligen skedde. En del är dock klart. Georgien och Ryssland hade under en lång tid innan stridigheterna bröt ut på olika sätt varit på kollisionskurs. Två delar av Georgien, Sydossetien och Abchasien, har fört en kamp för självständighet gentemot Georgien. Kampen förs i första hand av milis och för att stoppa dessa finns det övervakande trupper, ledda av Ryssland, i områdena. Under sommaren 2008 trappades milisens aktiviteter upp samtidigt som Ryssland och Georgien mer än vanligt beskyllde varandra för olika former av kränkningar. Den 7 augusti meddelar chefen för säkerhetsstyrkorna i Sydossetien att man förlorat kontrollen över milisen. Samtidigt kommer upplysningar till den Georgiska regeringen att ryska styrkor är på väg in i Sydossetien. Man beslutar att genast försöka stoppa trupperna.

---

¹ Saikal, 2004, s194ff

² Galeotti, 1995, s15

³ Galeotti, 1995, s18

Den 8 augusti beskjuter Georgiska trupper den väg som de ryska styrkorna måste ta in i Sydossetien och i och med det är mer eller mindre regelrätt krig ett faktum. Den ryska sidan hävdar hela tiden att man endast ingripit för att försvara Sydossetien från Georgien och för att stoppa den Sydossetiska milisen. Efter hård kritik och stundtals intensiva förhandlingar mellan Ryssland, Georgien och västvärlden med bland annat Frankrike och USA i spetsen sluts en vapenvila den 12 augusti men stridigheter fortsätter och inga tecken på ryskt tillbakadragande kan skönjas förrän den 20 augusti. Mindre ryska styrkor befinner sig fortfarande på Georgisk mark när detta skrivs. Den 25 augusti meddelar den ryska presidenten Dmitrij Medvedev att han anser Sydossetien och Abchasien vara självständiga stater.⁴

Metoddiskussion

Metoden jag kommer att använda mig av är en kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag. Jag kommer att jämföra och försöka hitta mönster bland förklaringarna till Sovjets/Rysslands beteende i både artiklar och ledare/politiska kommentarer. Dessa skall sedan jämföras med varandra över tid. Jag kommer att använda mig av artiklar och ledare ur den svenska morgontidningen Dagens Nyheter (DN) från dels december 1979 och januari 1980 vilka behandlar den Sovjetiska invasionen av Afghanistan och dels artiklar och ledare från augusti 2008 vilka behandlar den ryska invasionen av Georgien. Av förklarliga skäl kommer jag att hålla isär artiklarna och ledarna men jag kommer att utföra samma analys av dem.

Jag har valt en tidsperiod av 16 dagar vid varje undersökningsperiod, mellan den 23 december 1979 till och med den 10 januari 1980 för invasionen av Afghanistan och mellan den 9 augusti 2008 till och med 24 augusti 2008 för invasionen av Georgien. Som synes verkar det vara mer än 16 dagar för Afghanistan, detta beror på att DN inte utkom på juldagen, annandagen och nyårsdagen 1979/1980. Jag har därför valt att stryka dessa tre dagar. Att jag valt ett 16 dagars intervall kan verka konstigt men har främst praktiska förklaringar som har med längden på mikrofilmer att göra. Vid konflikten i Afghanistan är det också praktiskt av det skälet att media på allvar hinner förstå vidden av den Sovjetiska aktionen. Eftersom det skall vara en jämförelse av två liknande skeenden passar det bra att "bara" få med de inledande delarna av kriget i Georgien. En hel bevakning av konflikten 2008 skulle i och för sig vara möjlig men att jämföra ett ryskt tillbakadragande med en Sovjetisk invasion blir en aning snett. Att på liknande sätt studera hela invasionen av Afghansistan är inte möjligt med den tidsram som finns, då det är en konflikt som spänner över nästan tio år.

---

⁴ Cornell, 2008, s14ff

Att använda sig av dagstidningar kan ha sina problem. Tidningar kan ändra inriktning och utformning. Aftonbladet och Expressen till exempel brukar ofta anklagas för att ha lämnat den "seriösa" journalistiken för att allt mer ägna sig åt att locka läsare med "kändisjournalistik". På så sätt kanske en väpnad konflikt i dagsläget får mindre medialt utrymme än vad det skulle ha fått tidigare. DN har såklart förändrats sedan 1979 men inte i samma utsträckning som t.ex. Aftonbladet och Expressen. Media har idag en större makt än vad den hade för tjugo år sedan på så sätt att den har utvecklat sin journalistik och har effektiviserat sin bevakning av väpnade konflikter. Gulfkriget är ett tydligt exempel på hur media kan jobba och dess makt som opinionsbildare. Det var antagligen betydligt svårare att följa och rapportera från kriget i Afghansistan om man var journalist från väst än vad det var att göra samma jobb från Georgien. Men de stridande stormakterna har också dragit lärdom av utvecklingen och kriget i Irak visar på hur en stormakt (USA) kan försöka få media att rapportera det som stormakten vill.⁵

Samma sak kan ha gällt för Ryssland i Georgien. Man får inte heller glömma att även den svaga sidan i en konflikt söker stöd hos media för sin sak. När NATO bombade Serbien var den serbiska sidan inte sen med att rapportera alla civila offer för att vinna medias stöd, precis som Kosovo-albanerna tidigare gjort gentemot serberna.⁶ Att media ibland kan vara enögd och ställa sig på ena eller andra sidan i en konflikt brukar vara ett problem vid vetenskapliga studier, men är i det här fallet lite av det som jag vill undersöka.

Varför är jämförelsen av konflikterna bra?

Jag har för detta syfte valt att studera medias bevakning av den sovjetiska invasionen av Afghanistan sent 1979 och den ryska invasionen av Georgien sommaren 2008. Vid första anblick kan det verka som konstigt att välja att jämföra bevakningen kring dessa båda invasioner men vid en närmare titt hittar man flera likheter som gör att de lämpar sig väl för en jämförelse. För det första ansågs båda konflikterna av den sovjetiska/ryska sidan som en intervention och inte som en invasion. I båda fallen kom också interventionen från ryskt håll efter upprepade "rop på hjälp" från landet i fråga. I Afghanistan var det det vid makten sittande socialistiska partiet PDPA som vid upprepade tillfällen vädjade om en sovjetisk

---

⁵ Lindholm Schulz, 2002, s123

⁶ Lindholm Schulz, 2002, s133

intervention för att få bukt med det allt ökade motståndet, framförallt från den religiösa Mujaheddin.⁷

I Georgien hade den sydossetiska minoriteten ofta vänt sig till sin ryska granne och bett om stöd. Båda invasionerna kom också vid lite oväntade tidpunkter. Sovjet hade under 70-talet valt en mer passiv attityd i världspolitiken och invasionen av Afghanistan sågs därför som ett pånyttvaknande av den mer aggressiva utrikespolitik som Sovjet haft tidigare under Brezjnev (till exempel Tjeckoslovakien 1968). På liknande sett mottogs den ryska invasionen av Georgien som ett försök att återupprätta Rysslands status som stormakt i världen. Båda invasionerna har alltså kommit att ses som ett steg mot en mer aggressiv hållning från rysk sida. Vid båda tillfällena tycks det också som om man från rysk sida väntat sig enbart mindre reaktioner från omvärlden, vilket inte blivit fallet. Båda gångerna har världen och massmedia tagit relativt kraftigt avstånd från de sovjetiska/ryska aggressionerna. Även om det självklart även finns en hel del skillnader konflikterna emellan skapar ändå dessa likheter en bra bas att stå på och gör att de passar att jämföras.

Det man kan säga tydligast skiljer konflikterna åt, ur en för undersökningen viktig aspekt, är medias tillträde till konfliktområdet och medias tillgång till material om händelseutvecklingen. Den Sovjetiska regimen hade som medveten policy under invasionen av Afghanistan att försöka tysta ner hela händelsen så mycket som möjligt. Ingen utländsk media hade tillträde till landet och eftersom staten ägde och styrde all inhemsk media var det inte lätt för världspressen att göra annat än spekulera kring vad som skedde i Afghanistan.⁸

Den mesta fakta kom därför att komma från de Afghanistanska rebellerna, andrahandsuppgifter som nådde ut till grannländer så som Pakistan eller officiella Sovjetiska uttalanden. I Georgien däremot fanns det tidigt journalister från alla delar av världen på plats som kunde följa kriget på plats och ge direktrapporter. Därför fanns det snabbt mycket fler förstahandsuppgifter om vad som skedde. Även officiella ryska och georgiska uttalanden var såklart viktiga vid rapporteringen också, men kunde nu på ett annat sätt kontrolleras av media på plats. Med detta är det dock inte sagt att media hade en mycket bättre bild av de bakomliggande orsakerna till konflikten eller det övergripande läget i hela området.

---

⁷ Galeotti, 1995, s8

⁸ Roselle, 2006

Om DN

Jag har för min undersökning valt att titta på artiklar ur den svenska morgontidningen Dagens Nyheter. Detta därför att det är den största svenska morgontidningen och det beräknas att runt en miljon människor läser den varje morgon (enligt DN själva).⁹ Den har ett seriöst rykte och har till skillnad från de stora kvällstidningarna ändå i relativt stor utsträckning behållit sin politiska hållning som är liberal. Politisk färgning spelar för undersökningens skull mindre roll egentligen eftersom jag inte söker hitta förklaringar till en förändrad eller inte förändrad beskrivning av Ryssland i media. Man brukar anse att medier på senare tid har avpolitiserats och en tidning som Aftonbladet som tidigare var uttalat socialdemokratisk har tonat ner sitt politiska budskap och ses därför idag som mer neutral. Detta leder till att det kan finnas skillnader i rapporteringen från konflikterna som beror på denna avpolitisering varför det är bättre att välja en tidning där denna avpolitisering inte är lika tydlig.

Tidigare forskning

Det har länge funnits en stor och välkänd debatt i USA om hur media påverkar de styrande i krigslägen. Denna debatt har sitt ursprung i skillnaderna i medialbevakning mellan framförallt Vietnamkriget och första Gulfkriget och hur de styrande och militären kände sig tvingade att ta vissa beslut utifrån vad media skrev under Vietnamkriget. Medias makt har som sagt diskuterats länge. Många anser fortfarande att media kan stjälpa makthavare och vända opinioner. När den borgerliga sidan förlorade valet 2002 hamnade mycket av fokus efter valförlusten på det s.k. valstugereportaget som uppenbarligen hade ställt framförallt moderaterna och folkpartiet i en dålig dager. Om det var detta som verkligen avgjorde valet är svårt att säga men det anses trots allt ha spelat roll. Men samtidigt har medias makt också starkt ifrågasatts av forskningen. En vanlig uppfattning om hur gången är mellan makt och media är att de styrande väljer ett ställningstagande i en konflikt vilken sedan media följer. Speciellt om nationen i fråga är inblandad i konflikten bör det vara statsmakten som sitter inne med de mest omfattande uppfattningarna om vad det är som verkligen händer och media får på så sätt sin information "uppifrån".

När det gäller plötsligt uppblossande konflikter som verkar oväntade kan dock bilden så annorlunda ut och det kan då bli så att media är först att uppmärksamma

---

⁹ www.dn.se

situationen.¹⁰ I den vetenskapliga artikeln: "*From the Persian Gulf to Kosovo — War Journalism and Propaganda*" Stig A. Nohrstedt, Sophia Kaitatzi-Whitlock, Rune Ottosen and Kristina Riegert, *European Journal of Communication*: 2000; undersöker författarna hur media i fyra olika länder i Europa rapporterar från NATO-bombningarna av Serbien 1999. Man väljer att fokusera på den dåvarande amerikanske presidenten Bill Clintons uttalanden och sedan sett hur de största dagstidningarna i Storbritannien, Norge, Sverige och Grekland förhåller sig till detta och hur man väljer att beskriva bombningarna. I den vetenskapliga artikeln: "*Operation Restore Hope and the Illusion of a News Media Driven Intervention*", Piers Robinson; tittar författaren på hur amerikansk media valde att vinkla och rapportera från den amerikanska interventionen i Somalia 1992. I båda artiklarna kommer författarna oberoende av varandra fram till att media i mångt och mycket faktiskt följer sina makthavares åsikter även om vissa omständigheter, som närhet till konflikten och tidigare traditioner spelar in.

Nu är det inte lika lätt att dra några liknande slutsatser om Afghanistan 1979 eller Georgien 2008. Det kan tyckas befängt att tro att media i väst skulle kunna ändra Sovjetunionen eller Rysslands politik. För invasionen av Afghansistan är detta också helt tydligt. Vad gäller den inhemska rapporteringen från kriget kan man bara säga att den kommunistiska regimen valde att helt lägga locket på och låtsas som att konflikten inte existerade överhuvudtaget och eftersom man helt kontrollerade medierna fick allmänheten i Sovjet inte veta mycket om det pågående kriget förrän Gorbatjovs makttillträde och införandet av en mer "öppen" linje. Om denna utveckling i Sovjetiska medier kan man läsa i Laura Roselles artikel "Media and the politics of failure: great powers, communication strategies, and military defeats" där hon jämför de amerikanska mediernas bevakning av Vietnam och de Sovjetiska mediernas bevakning av Afghanistan.

"*Russia's war in Georgia: causes and Implications for Georgia and the world*" skriven av Svante E. Cornell är en artikel som försöker lista invasionens händelseförlopp och se vilka slutsatser som man i väst bör ta av det ryska agerandet. Vad man kan invända mot den är att den använder många av de retoriska grepp som man också hittar inom krigsrapporteringen från konflikten och den känns därför en aningen färgad, som att den ställer sig på Georgiernas sida.

---

¹⁰ Se till exempel Hallin Daniel C, *The Uncensored War: The Media and Vietnam*, California 1994, om Vietnamkriget eller: Bennet & Paletz, *Taken by Storm: the media, public opinion and U.S foreign policy in the Gulf war*, Chichago 1994 om Gulfkriget

"*Afghanistan: The Soviet Union's Last War*" är en bok som till stor del bygger på intervjuer med Sovjetiska soldater och civila som var inblandade i någon del av invasionen och är en mycket bra bok om man är intresserad av konflikten. Författaren Mark Galeotti tar upp allt från mytbildning kring kriget till det händelseförlopp och hur kriget påverkade det Sovjetiska samhället i stort.

"*The Origins of Conflict in Arghanistan*" skriven av Jeffrey J. Roberts är en bok som beskriver Afghanistans historia och söker finna orsakerna till varför landet blivit så drabbat av inbördeskrig och väpnade konflikter genom åren. Den tar sin början vid tiden för de första försöken till självständighet från Storbritannien och slutar med den Sovjetiska invasionen.

"*Conversations on Russia: Reform from Yeltsin to Putin*" är en samling intervjuer gjorda av amerikanskan Padma Desai om Ryssland och utvecklingen i landet från kommunismens fall. Hon intervjuar både ryssar och amerikaner med olika bakgrund.

"I am surprised at how powerful the propaganda machine of the so-called West is,"¹¹ Det är Rysslands tidigare president Vladimir Putins ord angående hur media genom sin bevakning av den ryska invasionen av Georgien lyckades få den allmänna opinionen i princip i hela världen att ta Georgiernas parti. Åtminstone enligt honom. Så visst tycks det finnas viss grund i påståendena om mäktiga medier. Men då räcker det inte att DN i lilla Sverige tar ställning för något. Men det visar ändå att det kanske inte är helt tokigt att anta att media i väst faktiskt kan påverka även ett land som Ryssland och dess politik, under särskilda och ganska extrema förhållanden.

Teori

Bilden av media har över åren förändrats, från att man trodde att media genom att sätta agendan kunde påverka hela befolkningar, de s.k. allsmäktiga medierna, till att inte ha någon makt alls, s.k. maktlösa medier.¹² På senare år har man återigen börjat tillskriva media en hel del makt och man brukar prata om de mäktiga medierna. Media ses alltså inte längre som en egen aktör som själv agerar och bestämmer vilka ämnen som skall behandlas eller styr över hur man vill försöka påverka den allmänna opinionen. Men media är inte heller en maktlös del av den samhälleliga arenan utan man brukar tala om

Krigsjournalistik är alltid färgad, det är en del av medielogiken vilket kan sägas vara journalistikens mekanismer. Dagspressen väljer såklart att prioritera somliga nyheter

---

¹¹ www.ajc.com

¹²Strömbäck, 2000, s61

högre än andra och ge dem större medialt utrymme och detta beror enligt Hvitfelt på hur nyheten värderas. Det finns alltså en större chans att hitta somliga nyheter tidigare och i större artiklar än andra beroende på en rad faktorer. Hur media värderar dem.

”Sannolikheten för att en nyhetsartikel ska produceras, publiceras, placeras på första sidan och där bli huvudartikel ökar ju mer den behandlar

1. Politik, ekonomi samt brott och olyckor
2. och om det är kort geografiskt eller kulturellt avstånd
3. till händelser och förhållanden
4. som är sensationella och överraskande,
5. handlar om enskilda elitpersoner
6. och beskrivs tillräckligt enkelt
7. men är viktiga och relevanta,
8. utspelas under kort tid men som del av ett tema,
9. har negativa inslag
10. och har elitpersoner som källor.”¹³

Rapportering om krig bör ligga högt på prioriteringslistan för vad som skall få mycket medialt utrymme utifrån den lista som Hvitfelt ställt upp över medias nyhetsvärdering eftersom det handlar om politik och i både fallet Afghanistan och Georgien kom överraskande. Jag kommer också att ta hjälp av denna förklaringsmodell av nyhetsvärdering när jag söker svar på min undersökning.

Det sägs ofta att vi i dagens samhälle lever i ett ständigt mediebrus som gör att vi ständigt påverkas. Men detta betyder också att media måste ta till olika medel för att kunna nå ut till oss mottagare, annars skulle vi helt enkelt inte kunna sortera ut vad vi vill ta del av och media skulle alltså inte lyckas med sitt mål att nå oss. Detta låter som en relativt modern företeelse men redan på 70-talet när televisionen med kraft etablerat sig som en självklar del av vår vardag utvecklade Gudmund Hernes teorier om vad han kallade för det ”medievidna samhället”. Han talar om dessa olika typer av medel, eller grepp, som media använder sig av för att fånga vår uppmärksamhet och han nämner dem som bland annat *förenkling*, *tillspetsning*, *polarisering* och *konkretisering*.¹⁴ Förenklingen handlar om att man helt enkelt förenklar komplicerade skeenden och händelser, lyfter fram delar ur processen, konkretiserar

---

¹³ Hvitfelt, 1989, s99

¹⁴ Hernes, 1978

abstrakta fenomen. Detta leder till att det blir mer lättbegripligt för publiken men man riskerar samtidigt att förlora olika, för helheten viktiga, delar av händelseförloppet. Tillspetsning betyder att man fokuserar på ett fåtal delar eller bryter ner ett större material som man tycker är för omfattande till mindre, mer kortfattade punkter. Polarisering handlar om att media oftare väljer att lyfta fram meningsskiljaktigheter istället för att redogöra för på vilka punkter olika parter är överrens. Det kan också betyda att media har en tendens att välja att rapportera om konflikt hellre än konsensus. Som man kan se hänger de olika aspekterna ofta samman med varandra och det gäller även konkretiseringen som helt enkelt handlar om att media har en tendens att skildra abstrakta företeelser mer konkret eftersom det ofta är lättare för journalisten.¹⁵

Allt detta spelar självklar en betydande roll även när man studerar krigsjournalistik, det blir kanske till och med ännu mer troligt att det förekommer olika typer av grepp för att få fast sina potentiella läsare vid krisrapportering. En konflikt kan ha en hel rad möjliga förklaringar, ofta vet ingen vad som egentligen är den bakomliggande orsaken (orsakerna) och det är då lätt för en dagstidning att genom förenkling, tillspetsning, polarisering eller konkretisering ge läsarna enklare förklaringar som vi lättare kan ta till oss snabbt än om man skulle försöka reda ut alla komplicerade och ingående, möjliga, förklaringsmodeller.

En journalist skriver alltså inte alltid sina artiklar för att göra det så sakligt och utförligt som möjligt alla gånger utan måste tänka på att artikeln dessutom skall vara lättbegriplig och enkelt för läsaren. Men till skillnad från andra medier ställs det sällan krav på objektivitet och tendens. En journalist kan välja att vinkla sin artikel på många sätt, vilket man självklart måste ha i åtanke när man läser en tidning. Dessa vinklingar är intressanta att studera för de säger ofta en hel del om hur något beskrivs. Dessa vinklingar har bland annat Hvitfelt (1989) studerat och jag kommer i min undersökning att se till vilka av dessa vinklingar som förekommer i rapporteringen för att se om det kan säga något om bilden av Sovjet och Ryssland. Jag väljer här att citera Hvitfelt angående vilka som är de vanligaste vinklingarna:

"

1. *Personifiering*. Detta är den i särklass vanligaste vinklingstypen enligt de tillfrågade journalisterna. Personifiering innebär att uppmärksamheten riktas mot en eller ett litet antal människor i ett kollektivt händelseförlopp.

---

¹⁵ Hvitfelt, 1989, s105ff

2. *Den enskilde mot myndigheten.* Detta är egentligen en slags personifiering. Vinklingstekniken går ut på att framhålla enskilda personer som på något sätt drabbas av beslut fattade av kommunala eller statliga myndigheter. En avsikt med dessa nyhetsinslag, förutom att skapa identifikation med publiken, är att väcka misstro och skapa idignation. Denna i sin tur ger upphov till debatter och håller ämnet levande under en viss period.
3. *Överdrifter och dramatik.* Enskilda händelser förstoras, det dramatiska, även om det endast är en liten del av händelseförloppet, väljs ut. Nyheterna blir en dramatiserad verklighet.
4. *Politisering.* Nyheter vinklas utifrån nyhetsmediets (främst naturligtvis dagstidningens) politiska riktning. Det som stöder de egna idéerna framhålls medan det som talar emot hålls tillbaka. Detta gäller således vinklingar på nyhetsplats, inte på ledarsidor eller liknande.
5. *Negativitet.* Denna verkar på åtminstone två plan. En konsekvens av urvalsprocessen är att negativa händelser väljs ut. Vid den journalistiska bearbetningen förstärks dessutom negativiteten genom att negativa inslag i händelsen i allmänhet betonas och att negativiteten hos i sig negativa händelser förstärks. Negativiteten i nyhetsförmedlingen blir därmed dubbel.
6. *Skandal och sensation.* Dessa vaga begrepp torde bland annat innebära att det som är avslöjande, framför allt då för mer eller mindre offentliga personer, betonas. Dessutom innebär det vinkling på det skandalösa och sensationella naturligtvis också ofta negativitet, dramatik och inte sällan politisering.
7. *Journalistens egna engagemang.* Det finns ett visst utrymme för personliga överväganden inom nyhetsjournalistiken. Det är därmed självklart att många journalister väljer att vinkla händelser så att egna ståndpunkter betonas.
8. *Konflikt och motsättningar.* Denna infallsvinkel är delvis berörd i samband med kampvinkeln ovan. Motsättningar och konflikter mellan främst personer men också exempelvis organisationer och stater betonas. Denna vinkel är naturligtvis kopplad till negativitetsvinkeln samt överdrifter och dramatik.
9. *Hot och katastrof.* Eventuella hot och katastrofinslag i händelser betonas och förstoras. Framför allt gäller detta om hoten kan vinklas att gälla läsekretsen. Även denna infallsvinkel har samband med negativitet.
10. *Lokal vinkel.* Undersökningar visar att det lokala nyhetsmaterialet har högst läsvärde (Weibull 1983:287-339). Det är därmed ganska självklart att nyheter som inte är

lokala vinklas på lokala aspekter. Riksnyheter, exempelvis ett nytt lagförslag, uppmärksammas utifrån vilka lokala konsekvenser de får."¹⁶

Självklart får man räkna med vissa förändringar av vinklingarna när man undersöker krigsjournalistik men huvuddragen är ändå de samma, för även om krigsrapportering ofta handlar om att man drar saker till sin yttersta spets, utifrån de tidigare nämnda grepp, förekommer vinklingarna likväl även om de kan se något annorlunda ut.

Nu har både Hernes och Hvitfeldts undersökningar ett par år på nacken och kanske ses som en smula omoderna. Men de fångar ändå det väsentliga och ger en grund att stå på inför undersökningen.

En förklaring till det ryska beteendet av sommaren 2008 och även från tidigare konflikter och åsiktsskiljaktigheter mellan väst och Ryssland kan kallas för den västcentrerade diskursen. Som östlig granne återkommer ofta tanken på att Ryssland länge skulle ha försökt att komma in som en stormakt av västligt slag, men alltid stått utanför. Det har, sedan länge, handlat om ett "vi" mot "dom" och då på många plan framförallt från "oss" i Västeuropa. Det finns en tradition i Ryssland som pekar tillbaka i historien mot Peter "den Store" som brukar ses som den förste tsaren som på allvar försökte och lyckades modernisera Ryssland och på allvar föra fram det väldiga riket som en mer västorienterad stormakt i Europa. Ända sedan dess har hans sätt att styra setts som en norm för många ryska härskare. Det han gjorde var, kortfattat, att stärka och stabilisera inrikesstrukturen genom att främst modernisera och utbilda armén och flottan. Först när det är lugnt och starkt inrikes kunde han vända sig utrikes och på allvar hävda Ryssland som europeisk stormakt. Det finns tydliga paralleller till hur Vladimir Putin har agerat och hur Peter den Store agerade, anser många.¹⁷

Det tycks ha funnits en tydlig politik från Putins sida att genom ett starkt ledarskap stabilisera den ryska inrikessituationen. Man skulle kunna se den ryska aggressionen mot Georgien som ett tecken på att man nu anser sig vara redo för det andra steget för att återigen visa att Ryssland är en stormakt. I boken "*Conversations on Russia*" menar dock den ryske historikern Martin Malia att detta kanske är ett misstag eftersom man idag inte längre kan luta sig mot en stark armé utan behöver en generell förbättring av standarden i samhället vad gäller allt, industri, ekonomi osv. för att kunna hävda sig. Det intressanta för den här undersökningen med hela det här resonemanget är att det på många sätt

---

¹⁶ Hvitfelt, 1989, sid. 105-106

¹⁷ Desai, 2006, s342

kan ses som en tillbakagång mot de mål och det tillvägagångssätt som även Sovjetunionen hade.¹⁸ Kanske är det därför inte så konstigt om samma retorik förekommer i rapporteringen kring konflikterna eftersom även Ryssland själva, till viss del, använder samma maktspråk nu som då.

Det är i detta ljus som många ser den ryska utvecklingen av senare tid och anser att detta skulle vara en av förklaringarna till de ryska försöken att bli mer aktiva utrikespolitiskt. Dmitrij Medvedev, den nya ryske presidenten tillhör även han samma skola som Vladimir Putin, och den före detta presidenten har ju på intet sätt lämnat politiken bakom sig som premiärminister.

Analys

Jag kommer att först redogöra för allmänna tendenser i bevakningen av den Sovjetiska invasionen av Afghanistan och sedan för den ryska interventionen i Georgien. Jag kommer sedan att jämföra vilka skillnader och likheter jag har kunnat finna vid min undersökning av konflikterna. Jag kommer därefter att försöka bena ut tänkbara förklaringar till resultaten. Under sammanfattningen kommer jag sedan att lyfta fram de viktigaste slutsatserna.

Det första man slås av när man läser vad som skrivs i DN om den Sovjetiska invasionen i Afghanistan är hur otroligt tydlig polariseringen var. Så snart ett uttalande från ena sidan lyfts fram tar man också upp ett svar från den andra och detta gäller framförallt när det gäller uttalanden från USA och Sovjet. Ett exempel på detta är hur USA egentligen ansåg att det antagligen var bra att Hafizullah Amin störtades. Detta faktum tas upp en enda gång mycket kort och man väljer istället att fokusera på annat. Det är kanske inte så konstigt egentligen med tanke på kalla kriget men punkter där alla parter egentligen borde vara överrens väljer man helt enkelt att släta över eller strunta i.

Avsaknaden av rapporter inifrån landet är också slående. Alla rapporter kommer istället från västdominerade grannländer, som Indien och Pakistan. Detta kan ju ha förklarliga skäl, att västmedia helt enkelt inte släpptes in i Afghanistan. Som vi tidigare konstaterat var ju den sovjetiska pressen inte heller speciellt frikostig i sin rapportering utan agerade snarare som om konflikten inte existerade. Detta är också förklaringen till att alla rapporter som handlar om strider i landet kommer från gerillan eller dess allierade i exempelvis Pakistan.

---

¹⁸ Desai, 2006, s340ff

I övrigt är det ett stort fokus på Sovjet. Motståndaren är kan hända en otydlig sammanslutning av rebeller men Sovjet är en klar och tydlig aktör. Detta märker man tydligt i artiklarnas rubriker där ordet Sovjet förekommer väldigt ofta. ”Sovjetarmén intar gränstrakt”, ”Sovjet ser kallt på Carters straffpaket” och ”Sovjets aggression brott mot folkrätten”¹⁹ är bara tre exempel. Invasionen beskrivs också som precis det, en invasion men ordet ”intervention” används också. Överallt beskrivs det också som en tydlig aggression och man hänvisar ofta till folkrätten och FN-stadgarna och framhäver hur Sovjet bryter mot dessa genom sitt agerande. Invasionen beskrivs också som något av ett vågspel från Sovjetisk sida, men att den antagligen ansågs nödvändig för att man skulle kunna ”få bort” den sittande diktatorn Hafizullah Amin som blivit alldeles för obekvämt för Sovjet.

Oftast beskrivs konflikten i termer av stormakter och sällan som en konflikt mellan statsmän. Personifiering förekommer till viss del och då är det den amerikanske presidenten Carter eller den afghanistanske presidenten Barak Karmal som uppmärksamheten riktas mot. Man kan också se att det finns en klar tendens att tolka Sovjetiska uttalanden om hjälp till en kommunistisk broder som enbart retorik och man ser istället andra bakomliggande argument. Att säkra oljetillförseln eller att förekomma ett amerikanskt utspel i området. Sovjet beskrivs stundtals som en kallt beräknande stat men i DN den 5 januari 1980 kan man också läsa att: ”Det stora sovjetiska militärpådraget är kanske i första hand ett klunsigt och brutalt sätt att försöka bemästra en akut kris in på den egna gränsen”.

I rapporteringen från Georgien är det en tydligare personifiering, det handlar ofta om statsmän än om länder. Den Georgiske presidenten Micheil Saakasjvili förekommer flitigt och tillskrivs hela landets egenskaper. Även den ryske premiärministern Vladimir Putin och den ryske presidenten Dmitrij Medvedev får stundtals ta på sig rollen som hela Ryssland. Rapporter från civila förekommer också och tar då ofta gestalten som reportage där det är de civila ”små” människorna mot den stora och mäktiga militärmakten Ryssland.

Det ryska beteendet beskrivs i varierande ordalag men oftast som ”aggressivt” och som ”en varning” mot andra f.d. Sovjetstater. ”Ockupation” är också ett ord som förekommer relativt flitigt men man är mer restriktiv med att använda termen ”invasion” utan använder hellre till exempel ”ingripande”. Orsakerna till konflikten beskrivs ofta som att båda parter, Ryssland och Georgien, står att skylla men det råder ingen tvekan om vem som använder mest våld och oftast är ”angriparen”. Så står det till exempel att läsa i DN den 9

---

¹⁹ DN 5/1 1980, 9/1 1980 och 10/1 1980

augusti att Ryssland har besvarat ”den georgiska aggressionen” (inom citationstecken) med att ”ryska flyg bombade georgiska flygbaser, hamnar och fartyg” och det talas om civila dödsoffer. Detta visar också på hur man väljer att lyfta fram flygbombningar, granatbeskjutningar och plundring, klassiska stereotypa handlingar som man förväntar sig i krig, klara exempel på överdrifter och dramatik. Men man är alltså trots allt tydlig med att visa att även Georgien har ett tydligt ansvar till konflikten, speciellt i de politiska analyserna.

Man väljer också att på ett tydligt sätt lyfta fram negativiteter som när en vapenvila faktiskt undertecknas väljer man att beskriva hur ryska trupper trots detta befinner sig på georgiskt territorium. Hot och katastrof förekommer också med helsidesreportage från ”Finland på vakt mot det ryska hotet” och från Estland där en kvinna som sitter i en ”säkerhetspolitisk tankesmedja” vid namn RKK säger att ”Det som hände i Georgien är för alla Rysslands grannländer en motsvarighet till terrorattentaten den 11 september 2001 i USA” och fortsätter med att säga att ”Sverige har också skäl att oroa sig”.

Vidare kan man bara finna en enda rapport från Sydosstetiskt eller Abchasiskt ”territorium” medan man nästan dagligen rapporterar direkt från själva Georgien.

Om man skall se till likheter i rapporteringen från konflikterna så finns det en hel del saker som återkommer. I inledningskedet av båda konflikterna lyfter man fram att aktionen från Sovjetiskt/ryska håll inte är helt oprovoceerat. I DN den 23 december 1979 kan man läsa att ”tre sovjetiska tekniker knivhuggits tidigare i månaden” och att man antagligen kommer att hjälpa den sittande afghanska regeringen mot den muslimska gerillan som ”fortsätter att rycka fram norr om staden i Parwan-provinsen”. I DN från den 9 augusti 2008 kan man som tidigare nämnts läsa om en ”georgisk aggression” som skulle ha föranlett rysk aktion.

Man kan också se likheter i förklaringarna till det sovjet/ryska beteendet utifrån att USA och NATO skulle stå i begrepp att stärka sina förbindelser med landet i fråga. Så kan man i DN den 3 januari 1980 läsa att ”Inför tecken på förvärrad kris mellan USA och Iran, grannland till Afghanistan, kan Sovjetledarna också ha velat flegripa en eventuell amerikansk militär aktion i denna del av Asien.” vilket kan jämföras med den analys som man hittar på flera ställen från augusti 2008 men som här får illustreras med ett citat ur DN den 17 augusti 2008: ”Men enligt den dominerande meningen bland ryska bedömare hade Moskva andra huvudsyften med att rikta sin militärmaskin mot Georgien: att varna omvärlden, både USA och dess allierade, att Ryssland nu har både vilja och förmåga att sätta stopp för försvarsalliansen Natos vidare östexpansion och inringning av Ryssland.” Här kommer det huvudtema som verkar återkomma igen och igen i rapporteringen från Georgien upp, att

Ryssland försöker varna och skrämmas genom att gå in i Georgien. Detta är också en retorik som man kan återfinna nästan 30 år tidigare. Sovjet anses vilja skrämma de som motarbetar en kommunistisk regim och samtidigt varna för att man nu kan tänka sig att göra det även utanför Warsawapaktens egentliga område, ”Sovjet har gett sig in på en ny politik genom att helt oväntat ingripa med egna militära styrkor i ett land utanför Warsawapakten.” står det att läsa i DN den 5 januari 1980.

Vid rapporteringen från kriget i Afghanistan beskrivs Sovjet oftast som en stor militärkoloss. I Georgien förekommer mycket mer personifiering och det blir istället Vladimir Putin eller Dmitrij Medvedev som får symbolisera Ryssland på ett sätt som Brezjnev aldrig får ersätta Sovjetunionen. Den ryska militären beskrivs dock i liknande ordalag, som ett stort maskineri. Forsättningsvis tas ofta den enskilde mot ”myndigheten” i detta fallet ersatt av landet Ryssland upp vid Georgienkonflikten. Flera artiklar handlar enbart om hur situationen för ett fåtal civila blivit sedan den ryska invasionen. De ryska militära styrkorna beskrivs varierande men oftast i relativt positiva ordalag, från DN den 14 augusti 2008, ”Merab och Shelva Sosiasjvili säger att det inte var reguljära ryska förband som brände deras by” och från den 18 augusti: ”De ryska soldaterna som bemannade vägspärren var varken aggressiva eller språksamma”. Liknande utsagor från Afghanistan står inte att finna, av förklarliga skäl eftersom ytterst få journalister befann sig på plats.

Överdrifter och dramatik är lite av vad krigsjournalistik bygger på och det finns gott om exempel på detta från båda konflikterna. Det är nästan undantagslöst ryska militära aktioner som man rapporterar om från Georgien medan man från Afghanistan ofta lyfter fram aktioner genomförda av gerillan, vilket även detta självklart har en delförklaring i att ryska källor från Afghanistan är så få. Hot och katastrof förekommer inte alls i rapporteringen från Afghanistan, om man inte räknar en amerikansk bojkott av de olympiska spelen som en katastrof. Visserligen kan detta ha sin förklaring i att man hela tiden var medveten om allvaret i situationen under det kalla kriget. Den ryska aktionen mot Georgien lyfts fram som ett argument för att stärka det svenska försvaret²⁰ och med reportage från Finland och Estland ger man läsarna varningen att denna konflikt som är så långt bort minsann kan komma att drabba oss i trygga Sverige mer än vi tror.

---

²⁰ *Värna Sveriges försvar*, DN 13/8 2008

Sammanfattning

Journalistiken har förändrats en hel del mellan 1979 och 2008, det är tydligt. Att ha egna journalister på plats vid konflikthärddar är något som är lättare idag och i och med internet och de möjligheter email och mobiltelefoner skapar har det blivit betydligt lättare att blixtnabbt kunna rapportera från avlägsna delar av världen. Redan timmar efter att de ryska styrkorna gått över gränsen till Georgien var utländska journalister på plats. 1979 tog det åtskilliga dagar innan pressen fick riktig klarhet i vad som verkligen hänt.

Min hypotes var att det inte skulle skilja sig speciellt mycket i sättet att beskriva Sovjet och Ryssland. Denna hypotes visade sig stämma men bara till viss del och betydligt mindre än väntat. Det kommunistiska argumentet som Sovjetunionen använde sig av i Afghanistan, att man försvarade en bundsförvant, sågs i DN mer som svepskäl och retorik. De argument som man istället såg till invasionen handlade istället om olja, men framförallt om att visa att man var beredd att ta till liknande åtgärder. Att visa musklerna och skicka ut en varning till potentiella meningsmotståndare är det argument som oftast lyftst fram som förklaring till det ryska beteendet i Georgien också och detta är en stor likhet. Men om man ser till ordval för att beskriva det Sovjetiska våldet i Afghanistan hittar vi kraftuttryck som ”brutalt” och ”skamligt”. Det ryska våldet mot Georgien beskrivs inte alls lika kraftfullt, oftast bara som ”aggressivt beteende”. Rent allämnt kan man säga att trots att det ofta är viss slagsida åt att beskriva georgierna som offer så är man ändå relativt balanserad i sin syn på konflikten. I Afghanistan är det sovjetiska beteendet enbart förkastligt och avskyvärt. Framförallt finns det ett stort argument som används för att slå ner på Sovjet och det är den internationella folkrätten och brytandet av FN-stadgarna. Den 10 januari 1980 kan man till exempel läsa att: ”Ingen – utom Sovjet och dess lydiga paktstater – torde kunna förneka att invasionen i Afghanistan utgör en angreppshandling av det slag som uttryckligen förbjuds i FN:s stadga och andra folkrättsliga dokument”.

Media har helt enkelt förändrats och blivit bättre på att bevaka nutida konflikter på plats. Detta verkar ge media en chans att ge en någotsånär nyanserad bild av båda de stridande parterna.

Avslutande kommentarer

I de vetenskapliga artiklarna ”*From the Persian Gulf to Kosovo - War Journalism and Propaganda*”, Stig A. Nohrstedt m.fl. och ”*Operation Restore Hope and the Illusion of a News Media Driven Intervention*”, Piers Robinson; kommer författarna oberoende av varandra fram till att media i mångt och mycket faktiskt följer sina makthavares åsikter. Följer

man denna argumentation skulle det betyda att den bild av Sovjet och Ryssland som alltså kommit fram i DN under den undersökta perioden även skulle stämma överrens med den syn som de vid makten sittande i Sverige, i mångt och mycket. Man skulle alltså kunna anta att man genom att studera medias bild av Ryssland skulle kunna finna vilken bild av landet som våra makthavare har. Det är en intressant tanke men den blir ännu mer intressant om man ser till vad den svenske utrikesministern vid tiden Ola Ullsten hade att säga om den Sovjetiska invasionen av Afghanistan och jämför det med vad Carl Bildt hade att säga om Ryssland sommaren 2008.

”Vi måste bestämt ta avstånd från den sovjetiska militära interventionen i Afghanistan, sade utrikesminister Ola Ullsten i ett uttalande på fredagen. En påtvingad militär närvaro i ett litet alliansfritt land är ett flagrant ingrepp i dess inre angelägenheter och ett allvarligt brott mot dess suveränitet.”²¹

”Det är viktigt att visa stöd till ett litet europeiskt land som utsätts för övergrepp och attack. Europa kan inte vara tyst inför det som nu sker”²²

”– Det är ingen tvekan om att det handlar om rysk aggression som går utöver vad det har talats om tidigare”²³

Om media och nyhetsrapporteringen från krigshärddar har utvecklats och förändrats på de nästan trettio år som gått mellan Afghanistan och Georgien känns den politiska retoriken fortfarande igen. Media visade sig kanske ha en mer nyanserad bild av Ryssland än vad jag trodde men hur är det egentligen med våra makthavare?

---

²¹ *Sovjet hotar Afghanistans suveränitet*, DN 29/12 1979

²² <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article3074223.ab>

²³ <http://www.aftonbladet.se/nyheter/kaukasus/article3079400.ab>

Litteraturförteckning

Asp, Kent, *Sverigebilderna i TV-nyheterna: en undersökning av Stockholmsdominansen i Rapport och Nyheterna*, Göteborg: 1996

Bergström & Boréus, *Textens mening och makt*, Lund: 2005

Desai, Padma, *Conversations on Russia: Reform from Yeltsin to Putin*, Oxford: 2006

Galeotti, Mark, *Afghanistan: The Soviet Union's Last War*, London: 1995

Hernes, Gudmund, *Makt og avmakt: en begrepsanalyse*, Bergen: 1978

Hvitfelt, Håkan, *På första sidan: en studie i nyhetsvärdering*, Stockholm: 1985

Hvitfelt, Håkan, *Nyheterna och verkligheten: byggstenar till en teori*, Göteborg: 1989

Lindholm Schultz, Helena, *Krig i vår tid*, Lund: 2002

Roberts, Jeffrey J, *The Origins of Conflict in Arghanistan*, Westport: 2003

Saikal, Amin, *Modern Afghanistan: A history of struggle and survival*, London 2004

Strömbäck, Jesper, *Makt och medier*, Lund: 2000

Elektroniska källor och artiklar

Cornell, Svante E, *Russia's war in Georgia: causes and Implications for Georgia and the world*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program (Stockholm): 2008

Nohrstedt, Stig A, Sophia Kaitatzi-Whitlock, Rune Ottosen and Kristina Riegert, *From the Persian Gulf to Kosovo — War Journalism and Propaganda*, European Journal of Communication: 2000

Robinson, Piers, *Theorizing the Influence of Media on World Politics: Models of Media Influence on Foreign Policy*, European Journal of Communication: 2001

Robinson, Piers, *Operation Restore Hope and the Illusion of a News Media Driven Intervention*, 2001

Roselle, Laura, *Media and the politics of failure great powers, communication strategies, and military defeats*, New York: 2006

<http://www.ajc.com>

<http://www.aftonbladet.se>

<http://www.dn.se>

<http://www.osce.org/>

Tidningsartiklar ur:

Dagens Nyheter

23-24/12 - 1979, 27-31/12 – 1979, 2-10/1 – 1980, 9-24/8 - 2008